

Soovitused eesti keele kui teise keele õppe läbiviimiseks kohanemisperioodil Ukrainast saabunud lapsele ja noorele

Sisukord

Sissejuhatus	2
Soovitused õppeasutuse juhile	3
Soovitused õpetajale	5
Kuidas valida sobivat keeleõppe meetodit?	7
Kuidas planeerida eel-A1 taseme õpet?	7
Keeleõpe lasteaias	8
Lapsed vanuses 7–13 eluaastat	9
Lapsed vanuses 13–16 eluaastat	10
Lisa 1. Eel-A1 keeleoskuse näitlikud tasemekirjeldused	12
Lisa 2. Metoodiline materjal, kirjandus, üldinfo jms	14

Sissejuhatus

Lapse/noore/pere valmisolekust lähtudes pakutakse **kohanemisperioodil (2021/2022. õppeaasta lõpuni) eesti keele algõpet.**

Eesti keele algõpet aitab Eestisse saabunud lastel ja noortel end meie keele- ja kultuuriruumis mugavamalt tunda ning igapäevaeluga paremini toime tulla, kui lapse või noore pere peaks soovima oma lähituleviku Eestiga siduda.

Eesti keele õpet Ukrainast saabunud lastele või noortele korraldab kohalik omavalitsus koostöös omavalitsuse lasteaedade ja õppeasutuste, huvikoolide, kultuuriseltside, noortekeskuste ja vaba-
tahtlikega.

Soovitused on mõeldud **esmise eesti keele kui teise keele õppe korraldamiseks ning läbiviimiseks Ukrainast saabunud lasteaia- ja põhikooliealistele lastele ja noortele.**

Soovitustest leiate nõuandeid koolijuhile ja eesti keele kui teise keele õpetajale, samuti eel-A1 keeleoskuse näitlikud tasemekirjeldused ning koondülevaate info-, abi- ja meetodilistest materjalidest, mis võiksid vajadusel toetada koolijuhti ja õpetajat Ukrainast saabunud lastele või noortele eesti keele õppe korraldamisel ja läbiviimisel.

Info Ukrainast saabunud laste ja noorte haridustee Eestis jätkamise korralduslikes küsimustes on koondatud Haridus- ja Teadusministeeriumi veebilehele [Ukrainast saabunud laps ja noor Eestis](#), meetodiline tugi täieneb Haridus- ja Noorteameti veebilehel [Abimaterjalid Ukraina teema käsitlemiseks haridusasutustes](#).

Soovitused õppeasutuse juhile

Ukrainast saabunud lastele või noortele esmase eesti keele kui teise keele õppe korraldamisel õppeasutuses soovitame järgmist:

- Kaardistage oma kooli eesti keele õpetajate ressursi ja valmisolek Ukraina lastele ja noortele eesti keele õpet läbi viia ning koolimeeskonna liikmete soov ja võimalus olla keeleõpetajale nõuabiõpetajaks. Rääkige töötajatega läbi nende valmisolek võtta täiendavat töökoormust.
- Kaardistage oma koolimeeskonna ja ka õppeasutuse muu personali erinevate keelte oskus, et vajadusel leida Ukrainast tulnud lapse/noore perega ühine suhtluskeel.
- Kaardistage oma kooli õpilased, kes soovivad ja saavad olla Ukraina lapsele või noorele kohanemisperioodil keelesõbraks. Paluge keeleõpetajatel selgitada neile lihtsaid põhimõtteid, kuidas ühiste tegevuste abil toetada muu emakeelega õpilase eesti keele oskuse arendamist.
- Pidage eesti keele õppe korralduslike ja vajamineva ressursi osas nõu kohaliku omavalitsuse vastava töötajaga ning võimalusel tehke kohaliku omavalitsuse piires teiste koolijuhtidega koostööd keeleõppe planeerimisel (nt distantsõppe võimalused, KOVi-ülesed grupid, keeleõppe lõimimine huvihariduse tegevustesse vms).
- Tehke Ukrainast saabunud lapsele või noorele ja tema perele õppeasutuses ringkäik (võimalusel näidake ruume, kus hakkavad kohanemisperioodi tegevused toimuma, tutvustage lapsega kokkupuutuvaid koolimeeskonna liikmeid) ja samuti selgitage erinevates tegevustes osalemise võimalusi. See aitab luua perele turvatunde sisseelamiseks ning kohanemiseks uute oludega.
- Sisestage Ukrainast saabunud õpilase andmed Eesti hariduse infosüsteemi, valides märke "Uussisserändaja (UA)". Juhul, kui lapsel või noorel ei ole veel Eesti isikukoodi, tuleb pöörduda EHISe kasutajatoe poole (kontakt ehis.tugi@hm.ee, telefon: 765 5050). Vt ka täiendavat ja uuenevat infot Ukrainast saabunud laste ja noorte haridustee jätkamise kohta Eestis Haridus- ja Teadusministeeriumi veebilehelt [Ukrainast saabunud laps ja noor Eestis](#).
- Pidage koolimeeskonnaga nõu, kuidas eesti keele õpet Ukrainast saabunud lapsele ja noortele saaks lõimida teiste pakutavate huvitegevuste või nt kogupäevakooli tegevustega.
- Kaasake eesti keele õppe ja teiste lõimitud tegevuste planeerimisse ka õppeasutuse tugimeeskond (HEV-koordinaator, koolipsühholoog, sotsiaalpedagoog, abiõpetajad) ning VEPA, KiVA ja TORE programmide koordinaatorid, et kohanemisperioodi tegevused pakuksid Ukrainast saabunud lastele ja noortele maksimaalselt tuge ja turvalisust uues olukorras ja keskkonnas.
- Looge eesti keele õppe ja/või teiste lõimitud tegevuste läbiviimise toetamiseks kas õppeinfosüsteemi või õppeasutuse siseveebi dokumentide, materjalide jms kaust, et tagada tegevustega seotud koolimeeskonnale kiire juurdepääs vajalikule infole või õpetajate poolt loodud eesti keele õppe materjalidele.
- Pidage koolimeeskonnaga regulaarseid kohtumisi ning leidke võimalusi Ukraina laste ja noortega töötavate meeskonnaliikmete toetamiseks, sest uudne olukord ja täiendavad töökohustused on ka koolimeeskonnale keerulised ning vaimset ja füüsilist ressursi nõudvad.
- Looge õpetajatele ja tugipersonalile võimalus omavahel kogemuste ja info jagamiseks, mis aitab paremini planeerida ja läbi viia kohanemisperioodil pakutavaid tegevusi Ukrainast saabunud lastele ja noortele.
- Vajadusel ärgitage õpetajaid ja tugimeeskonda läbi vaatama veebiseminare sarjast "[Distantsilt targemaks](#)", kus antakse haridustöötajatele praktilisi soovitusi õppetöö tõhustamiseks. Need soovitusel võivad anda häid mõtteid uudes olukorras toimetulekuks. Samuti leiavad õpetajad tuge [spetsiaalselt Ukraina kriisile mõeldes loodud veebiseminaride sarjast](#).
- Olenemata lapse või noore vanusest on nad kõik algajad keeleõppijad, kes pole kasvanud eestikeelses ühiskonnas ning kellel puudub õppimise kogemus Eesti haridussüsteemis.
- Looge Ukrainast tulnud lapse/noore perega turvaline koostöösuhe ning vajadusel lubage neil olla kohanemisperioodil lapsele pakutavates tegevustes toeks (nt osaleda eesti keele tunnis, huvitegevuses vm tegevustes), et laps või noor tunneks end uues keskkonnas turvaliselt.

- Eesti keele kui teise keele õpe võiks toimuda vähemalt kaks korda nädalas. Õppe kogumaht sõltub sellest, millal õpilane õppesse siseneb, milline on tema valmisolek õppes osaleda ning kas eesti keele õppimine on osaliselt või täielikult lõimitud muudesse kohanemisperioodi tegevustesse.
- Võimalusel planeerige eesti keele kui teise keele õppe läbiviimine sellisesse ruumi, mis toetaks mängulist ja visualiseeritud keeleõpet (nt ruumi on võimalik vastavalt vajadusele kiiresti ümber paigutada, ruumis saab liikuda, ruumis on olemas audiovisuaalne tehnika, seintele on võimalik panna ja jätta keeleõpet toetavaid materjale, ruumis oleks täiendavaid ja turvatunnet loovaid mänguasju, keeleõppe mängu jne).
- Võimalusel varustage keeleõpet ja lõimitud huvitegevust läbi viivaid õpetajaid vajalike (täiendavate) materjalidega (nt täiendav paber visualiseeritud töölehtede loomiseks, meetoodilised materjalid, pildimaterjal ja sõnakaardid, posteripaber „rääkivate seinte“ loomiseks jms), et toetada eel-A1 tasemel mängulise ja visualiseeritud keeleõppe läbiviimist.
- Eesti keele kui teise keele õpetamisel ja eesti keele õppimise toetamisel soovitame lähtuda põhimõttest, et iga lapse või noorega kokku puutuv täiskasvanu on samal ajal ka keeleõpetaja, st üks inimene ja üks keel. Noorele keeleõppijale saab kiiresti selgeks, et kindlas olukorras või kindlate vestluskaaslastega räägitakse kindlat keelt.

Õppeasutuse juhti ja õpetajaid toetavad materjalid leiab **Lisast 2**.

Soovitused õpetajale

- Kohanemisperioodi esmase eesti keele õppe eesmärgiks on aidata Ukrainast saabunud lapsel ja noorel Eesti kultuuriruumis kohaneda, end siin mugavamalt tunda ning suurendada valmisolekut vajadusel Eesti haridussüsteemi sisenemiseks.
- Ukraina relvakonflikti piirkonnast saabuvate perede hulgas võib olla nii neid, kes tulevad Eestisse vaid sõjategevuse ajaks ning soovivad pöörduda esimesel võimalusel tagasi kodumaale, kui ka neid, kes plaanivad Eestisse jääda pikemaks perioodiks. Seetõttu soovitame keeleõppes lähtuda lapse individuaalsusest ja valmisolekust eesti keelt õppida.
- Ukrainast saabunud laste hulgas ei pruugi kõik olla ukraina keele kui emakeele kõnelejad. Nende hulgas võib olla erinevate emakeeltega lapsi ja noori, sealhulgas vene emakeelega lapsi ja noori.
- Ukrainast saabunud traumakogemusega lapsel või noorel võib õpimotivatsioon olla madal, õpivõime pärsitud ja tähelepanu tegevustes püsimiseks häiritud. Kui laps vajab (eriti nooremad lapsed), lubage ka pereliikmel osaleda keeleõppe tunnis, et tagada lapsele turvaline õpikeskkond.
- Eesti keele õpet võib läbi viia nii keeleõppe tundidena (soovituslikult vähemalt 2 tundi nädalas) või kombineerida tunde huvitegevuse või mitteformaalse või informaalsete õppega. Õppe kogumaht sõltub sellest, millal õpilane õppesse siseneb, milline on tema valmisolek õppes osaleda ning kas eesti keele õppimine on osaliselt või täielikult lõimitud muudesse kohanemisperioodi tegevustesse.
- Olenemata lapse või noore vanusest, on enamus eesti keele õppes täiesti algajad ning neil puudub varasem kokkupuude eesti keelega. Vanusest tulenevalt valige sobivad õppemeetodid ja õppe sisu, kuid alustage ikka täitsa algusest (eel-A1 tasemest).
- Keeleõppe tundides soovitame kasutada visualiseerimist (joonistamine, pildid, piktogramm, õpikeskkonnas esemetele nimetuste juurde panemine, sõnakaardid, „rääkivad seinad“ jne).
- Keeleõppes soovitame pigem kasutada mängulisi elemente ning lihtsate väljendite ning õppimist läbi laulude, piltide ja mängude. Mängulisus keeleõppes sobib kõigile vanusegruppidele ning keeleõppemängudel võiks olla 0–A2 taseme keeleõppes keskne koht.
- Oma professionaalsest hinnangust lähtudes vältige võimalikke tundlikke teemasid ja olge valmis kaasama tugispetsialiste, kui mõni keeleõppe teema või tegevus kutsub lapses esile vastakaid tundeid, sügavat kurbust või enesesse tõmbumist.
- Olge õpetamisel kannatlikud ja kiitke ka kõige väikseid edusamme. Olge positiivse kehakeele ja sooja hääletooniga õpilastele toeks.
- Kasutage keeleõppe tunnis lõbusaid või isikupäraseid nimesilte (nt kleepsuga rõivaste külge), et lapsed õpiksid kiiresti üksteist tundma ja ka õpetaja õpiks laste nimed ruttu ära. Nimesildid aitavad paremini läbi viia erinevaid mängulisi keeleõppe tegevusi. Ukraina-päraste nimede hääldamisel ja kirjutamisel saab abi [teiskeelsete nimede hääldamise juhistest](#) (Ukraina nimed lk 14), [Ukraina nimede kirjutamisest](#) ja [ukraina-eesti tähetabelist](#).
- Eesti keele kui teise keele õpetamisel ja eesti keele õppimise toetamisel soovitame lähtuda põhimõttest, et iga lapse või noorega kokku puutuv täiskasvanu on samal ajal ka keeleõpetaja, st üks inimene ja üks keel. Noor keeleõppija õpib kiiresti selgeks, et kindlas olukorras või kindlate vestluskaaslastega räägitakse kindlat keelt.
- Eesti keele kui teise keele õppe ja muude tegevuste läbiviimisel soovitame kasutada valdavalt sihtkeelt (st eesti keelt).
- Võimalusel kaasake appi ka abiõpetaja. Keeleõppes võib abiõpetajaks olla kes tahes eesti keelt kõnelev vabatahtlik või kolleeg, olenemata tema erialasest ettevalmistusest. Abiõpetaja saab toetada keeleõpetajat laste tegevustesse kaasamisel, mängude läbiviimisel ning pakub lastele tuge tegevustes püsimisel.

- Kui õppeasutuses on eesti keelt emakeelena rääkivaid õpilasi, kes on näidanud üles valmisolekut olla Ukrainast saabunud lapsele või noorele keelesõbraks, siis selgitage neile lihtsaid põhimõtteid, kuidas ühiste tegevuste kaudu toetada muu emakeelega õpilase eesti keele oskuse arendamist ning haarake võimalusel keeleõppe tegevustesse kaasa ka keelesõpru.

Õpetajaid toetavad materjalid leiata **Lisast 2**.

Kuidas valida sobivat keeleõppe meetodit?

Meetodi valikul tuleb silmas pidada Ukrainast saabunud laste ja noorte kohanemisperioodi keeleõppe eesmärki, vanust, grupi suurust, õpilaste eelnevat keeleõppimise kogemust, kultuuritausta, psühholoogilist valmisolekut hetkeolukorras eesti keelt õppida või üldse õppes osaleda, füüsilist keskkonda, kus õpe toimub jms.

Soovitame kasutada eklektilist meetodit, mida saab vastavalt laste või noorte vanusele kohandada. Eklektiline meetod on keeleõppeviis, kus kasutatakse kombineeritult erinevaid lähenemisviise ja õpetamisvõtteid. Eklektiline meetod on tugevalt suhtlemisele suunatud, ent hõlmab ka grammatikaseletusi, õigekeelsusharjutusi, rollimänge ja dialooge. Sõnavara, grammatikaseletuste, õigekeelsusharjutuste ning muude õppematerjalide koostamisel soovitame kasutada [Keeleveebis õpetaja tööriista](#) noore keeleõppija alajaotusi (eel-A1 taseme kohta).

Meetodite kohta saab täiendavalt lugeda ülevaadetest „[Mitmekeelsus, keeleomandamine ja -õpetamine. Kirjanduse lühiülevaade](#)“ ja „[Mitmekeelsus, esimese ja teise keele omandamine. Peamistest teooriatest, uuringutulemustest ja õpetamise meetoditest. Kirjandusülevaade](#)“.

Kuidas planeerida eel-A1 taseme õpet?

Eel-A1 tasemel soovitame eriti tähelepanu pöörata lapse või noore individuaalsust arvestavale jõukohasele ja vanuseliselt sobivale mängulisele ja visuaalselt toetatud keeleõppele, mis võimaldaks Ukrainast saabunud lapsel või noorel tunda eduelamust ning turvaliselt Eesti oludega kohaneda.

Esmases eesti keele õppes soovitame osaoskuste (kuulamine, lugemine, rääkimine, kirjutamine) arendamisel aluseks võtta [Euroopa keeleõppe raamdokumendi eel-A1-taseme kirjeldused](#) (vt eestikeelseid mugandatud osaoskuste kirjeldusi, **Lisa 1**). Ukrainast saabunud lapsed ja noored on eri vanuses ja eri valmisolekuga eesti keelt omandada. Seetõttu julgustame õpetajaid valima just need tasemekirjeldused, mis on õppijate seisukohast kõige sobilikumad, ning kõrvale jätma need, mis pole õppijatele (nt vanuse tõttu) veel jõukohased või nende vahetute vajaduste valguses kõige otstarbekamad.

Eesti keele kui teise keele õppe sisu, tegevuste ja õpet toetavate LAK-õppe meetodil põhinevate töölehtede planeerimisel soovitame võimaluse korral kasutada alusmaterjalina õppeasutuses olemasolevat eesti keele kui teise keele algtaseme õppekirjandust. Töölehti ja visuaalseid materjale soovitame siiski koostada või mugandada nii, et oleks arvesse võetud Ukrainast saabunud laste ja noorte vanus ning taust (st kasvamine väljaspool Eesti kultuuri- ja keeleruumi, sõjaolukorraga seotud traumakogemus, erinev emakeel, erinev valmisolek eesti keelt õppida vms).

Õpilasele antakse tema keelelist arengut toetavat suulist kujundavat tagasisidet nii tundide ajal kui ka õppeperioodi lõpus. Kohanemisperioodi õppes, sh keeleõppes hindamist ei toimu.

Keeleõpe lasteaias

Keeleõppe eesmärk lasteaias

Kohanemisperioodi esmase eesti keele õppe eesmärgiks lasteaias on luua Ukrainast tulnud lastele turvalisem õhkkond, kus nad saavad koos eakaaslastega tegutsedes sisse elada uude keskkonda. Mänguline keeleõpe toetab erineva emakeelega laste teineteisemõistmist ja annab võimaluse sõjapiirkonnast saabunud lastel end siin mugavamalt tunda ning igapäevatoimingutega kohaneda.

Eduka alguse loomiseks

- Looge eesti keele õppeks turvaline, toetav, eakohane, lapse vajadusi arvestav õppe- ja keelekeskkond.
- Ukrainast saabunud laste puhul tuleb eesti keele õppe planeerimisel ja läbiviimisel arvestada laste emotsionaalseid läbielamisi.
- Lasteaiaaegsed lapsed omandavad keelt neid ümbritsevast keskkonnast nii läbi rutiinsete igapäevaste tegevuste kui ka juhitud ja spontaansete mänguliste tegevuste, kuulates eesti keelt ja vajadusel korrates ise järele. Kasutage keeleõppe toetamiseks ja sõnavara suurendamiseks erinevaid tegevuskeskkondi ja tegevusi.
- Looge lapsele erinevaid ja mitmekesiseid suhtlemisvõimalusi eesti keeles ning olge lapsele keele-eeskujuks. Kasutage lapsega individuaalseks või väikeses grupis suhtlemiseks ära aega, kui rühmas on vähem lapsi (nt hommikul varem või lasteaiapäeva lõpupoole).
- Soovitame kasutada lapsega suhtlemiseks pigem eesti keelt ning vältida tõlkimist. Laps õpib kiiresti ära, et kindlas olukorras või kindlate vestluskaaslastega räägitakse kindlat keelt.
- Selles vanusegrupis tuleks kesksel kohal hoida mängulisust ning lapse individuaalsusega arvestamist. Kasutage sõnade visualiseerimist piltidega ja looge keeleõppe olukordi, nt juhitud mängulistes situatsioonides nn keelesõbraga ehk eesti keelt emakeelena kõneleva lapsega (lühialused, lühidialoogid, küsimused ja vastused).
- Kui rühmas on rohkem muu emakeelega lapsi, kes kipuvad koos mängima ja aega veetma, siis proovige neid teadlikult aeg-ajalt hajutada tegevustesse, kus paariliseks oleks eesti keelt emakeelena kõnelev laps.
- Vältige lapse poolt eesti keeles öeldu parandamist veana, selle asemel vastake lapsele vestluses sobiva väljendi või lausega, kus tema poolt öeldu on korrektselt esitatud.
- Kui muu emakeelega laps käitub agressiivselt või rahulolematult, võib see olla tingitud napist eesti keele oskusest. Proovige pöörata sellele teadlikult tähelepanu ja õpetada lapsele lihtsaid väljendeid, mis aitaksid tal nt mänguasja küsida, oma soovi väljendada või kellegi poole pöörduda.
- Arvestage lapse keelearengu etappidega, olge kannatlik ja andke lapsele aega, samas kaasake teda aktiivselt tegevustesse. Tunnustage väikseimatki edusammu.

Lasteaiaid saavad täiendavat meetodilist tuge [piirkondlikest eesti keele kui teise keele metoodikakeskustest](#) ehk koolieelsetest lasteasutustest, kus õpetatakse muu kodukeelega lapsi ja kes pakuvad nõustamist ning koolitusi.

Õpetajaid toetavad materjalid leiate **Lisast 2**.

Lapsed vanuses 7–13 eluaastat

Keeleõppe eesmärk 7–13-aastastele

Kohanemisperioodi esmase eesti keele õppe eesmärgiks on aidata Ukrainast tulnud lastele luua turvaline õhkkond, aidata end siin mugavamalt tunda ja eakaaslastega suhelda.

Eesti keele kui teise keele õppe läbiviimise pikem eesmärk on Ukrainast saabunud õpilaste kohanemine eesti keele ja kultuuriga, lähtudes nende individuaalsest valmisolekust ja vajadustest, sh turvalise õpikeskkonna loomine ja eesti keele õppimise võimaluste tutvustamine, mis võimaldab jätkata õpinguid eesti keeles ja leida endale sobivad huvihariduse valdkonnad.

Eduka alguse loomiseks

- Ukrainast saabunud õpilased vajavad võõras ja uues keskkonnas õppimiseks sotsiaalselt ja füüsiliselt turvalist õpikeskkonda. Tutvustage neid eesti keelt emakeelena rääkivate tugiõpilastega ehk keelesõpradega, tekitage positiivne huvi keele ja kultuuri vastu, kasutage aktiivõppemeetodeid, mängulist tegevust, visualiseerimist jms.
- Vanusest olenemata on õpilased eesti keele õppijana algajad, seetõttu alustage päris algusest (eel-A1 tasemest) ja viige võimalusel keeleõppetunde läbi väiksemates rühmades.
- Kasutage eesti keele õppes eklektilist meetodit, varieerides õpet erinevate tegevuste ja erinevate osaoskuste arendamisega, kasutage lõbusaid keeleõppe mängu, lihtsaid dialooge, erinevaid õpikeskkondasid ning mitteformaalse õppe elemente keeleoskuse arendamiseks.
- Olenemata soovituslikust kahest eesti keele õppe tunnist nädalas, püüdke koostöös kohanemistegevuste kolleegidega kindlustada õpilastele võimalus eesti keele õppeks iga päev (nt tegevuste käigus, lõiminguks).
- Pakkuge õpilastele keeleõppetunnis erinevaid osaoskusi arendavaid tegevusi, sh näidake nende oskuste arendamise võimalusi iseseisvalt, väljaspool keeletundi (meediakanalite, e-õpikeskkondade, e-õppevara, sõnaraamatute kasutamine jms).
- Püüdke tekitada rohkem kokkupuuteid reaalse keelekeskkonnaga, andke lihtsaid ülesandeid, mis soodustavad viibima keelekeskkonnas nii passiivse vaatleja kui ka aktiivse tegutsejana. Siin saavad abiks olla ka tugiõpilased.
- Pange õpilased oma keeleõppega seotud edusamme igapäevaselt märkama, nt pidama edusammude üle arvet (õnnestumised saab märkida erilise värviga; värvilise miniklepsuga vms). Kiitke ka väiksemaid sooritusi.
- Koostöö on edu pant – keeleõppe edukus ei sõltu vaid õpetajast ja õpilasest. Iga õpetaja on keeleõpetaja, kellel on mängida oma toetav roll muu emakeelega õpilase eesti keele õppes. Kaasake tegevusse tugiõpilasi ehk keelesõpru. Tehke koostööd kolleegide, juhtkonna, lapse/noore perega, vabatahtlike ja teistega, kellega õpilane kokku puutub.

Õpetajaid toetavad materjalid leiate **Lisast 2**.

Lapsed vanuses 13–16 eluaastat

Keeleõppe eesmärk 13–16-aastastele

Kohanemisperioodi esmase eesti keele õppe eesmärgiks on aidata Ukrainast tulnud õpilastel Eesti kultuuriruumis kohaneda, end siin mugavamalt tunda ning suurendada valmisolekut vajadusel jätkata õpinguid Eestis.

Eesti keele kui teise keele õppe läbiviimise pikem eesmärk on aidata Ukrainast saabunud 13–16-aastastel kohaneda eesti keele ja kultuuriga, lähtudes individuaalsest valmisolekust ja vajadusest, sh turvalise õpikeskkonna loomine ja eesti keele (iseseisva) õppimise võimaluste tutvustamine, mis võimaldab jätkata õpinguid eesti keeles ja leida endale sobivad huvihariduse valdkonnad.

Eduka alguse loomiseks

- Ka juba vanemad õpilased on eesti keele õppijana algajad, seega tuleb igal juhul alustada päris algusest (eel-A1 tasemest), kuid eakohaselt.
- Võõras ja uues keskkonnas õppimiseks vajavad kõik õpilased sotsiaalselt ja füüsiliselt turvalist õpikeskkonda, kuid sõjapiirkonnast saabujatele turvalise õhkkonna loomine on eriti oluline. Tutvustage neid eesti keelt emakeelena rääkivate tugiõpilastega ehk keelesõpradega, tekitage positiivne huvi keele ja kultuuri vastu, kasutage aktiivõppemeetodeid, mängulist tegevust, visualiseerimist jms.
- Selles vanuses õpilastel on siiski juba tekkinud võõrkeele õppimise kogemus, mis soodustab erinevate meetodite valikut ja kombineerimist. Võimalusel viige keeleõppetunde läbi väiksemates rühmades.
- Kasutage eesti keele õppes eklektilist meetodit, varieerides õpet erinevate tegevuste ja erinevate osaoskuste arendamisega, kasutage lõbusaid eakohaseid keeleõppe mängu, lihtsaid dialooge, erinevaid õpikeskkondasid ning mitteformaalse õppe elemente keeleoskuse arendamiseks.
- Olenemata soovituslikust kahest eesti keele õppe tunnist nädalas, püüdke koostöös kohanemistegevuste kolleegidega kindlustada õpilastele eesti keele õpe igapäevaselt erinevate tegevuste käigus.
- Pakkuge õpilastele keeleõppetunnis erinevaid osaoskusi arendavaid tegevusi, sh näidake nende oskuste arendamise võimalusi iseseisvalt, väljaspool keeletundi (meediakanalite, e-õpikeskkondade, e-õppevara, sõnaraamatute kasutamine jms).
- Püüdke tekitada rohkem kokkupuuteid reaalse keelekeskkonnaga, andke lihtsaid ülesandeid, mis soodustavad viibima keelekeskkonnas nii passiivse vaatleja kui ka aktiivse tegutsejana. Siin saavad abiks olla ka tugiõpilased.
- Aidake õpilastel laiendada sõnavara, arendada suulist ja kirjalikku eneseväljendusoskust.
- Koostage õpilastele diferentseeritud õpiülesandeid vastavalt õpilaste huvidele, võimetele ja valmisolekule rohkem õppida.
- Kombineerige õpet mitteformaalse õppega ning suunake õpilasi keeleoskust arendama informaauses õppes. Oluline on leida võimalusi õppe läbiviimiseks eesti emakeelega tugiõpilaste osalemisel keeleõppes.
- Kohanemisperioodil eesti keele õpetamiseks leidke valdkondi, mis õpilastele eriti huvi pakuvad, et keeleõpet lõimida ja õpitut kinnistada – oskusained, huvitegevus, sotsiaalne aktiivsus jms, mis õppijale eduelamust võimaldavad.
- Pange õpilased oma keeleõppega seotud edusamme igapäevaselt märkama, nt pidama edusammude üle arvet (õnnestumised saab märkida erilise värviga; värvilise minikleepsuga vms). Kiitke ka väiksemaid sooritusi.
- Koostöö on edu pant – keeleõppe edukus ei sõltu vaid õpetajast ja õpilasest. Iga õpetaja on keeleõpetaja, kellel on mängida oma toetav roll muu emakeelega õpilaste eesti keele õppes.

Kaasake tegevusse tugiõpilasi ehk keelesõpru. Tehke koostööd kõigiga, kellega õpilased igapäevaselt kokku puutuvad.

Õpetajaid toetavad materjalid leiate **Lisast 2**.

Lisa 1. Eel-A1 keeleoskuse näitlikud tasemekirjeldused

2020. aastal uuenenud [Euroopa keeleõppe raamdokument lisab senisele keeleoskustasemete süsteemile uue taseme: eel-A1](#). See tase kirjeldab keeleõppija kõige esmast keeleoskust, mis on poolel teel tasemele A1. Eel-A1 taseme kirjeldused võivad aidata esmase eesti keele oskuse arendamisel seada sobivaid eesmärke. Nagu taseme kirjeldustest nähtub, on rõhk esmasel suulisel suhtlusel.

Ukrainast saabunud õppijad on eri vanuses ja eri valmisolekuga eesti keelt omandada. Seetõttu julgustame õpetajaid valima just need tasemekirjeldused, mis on õppijate seisukohast kõige sobilikumad, ning kõrvale jätma need, mis pole õppijatele (veel) jõukohased või nende vahetute vajaduste valguses kõige otstarbekamad. Täiskasvanute keeleoskuse kirjeldamiseks sõnastatud tasemekirjeldusi võib õppijate vanusest lähtuvalt mugandada.

Kuulamine

- ✓ Mõistab lühikesi, väga lihtsaid küsimusi ja väiteid, mida vajadusel korratakse ning mis on esitatud aeglaselt ja selgelt koos visuaalsete vahendite või žestidega, mis toetavad arusaamist.
- ✓ Tunneb ära igapäevaseid tuttavaid sõnu selgelt piiritletud, tuttavas või igapäevases olukorras, kui esitus on aeglane ja selge.
- ✓ Tunneb ära arvud, hinnad, kuu- ja nädalapäevad tuttavas, igapäevases olukorras, kui esitus on aeglane ja selge.
- ✓ Mõistab selgeid ja lihtsaid tegevusjuhiseid, nt „Peatu“, „Sulge uks“ jne, kui need esitatakse aeglaselt ja silmast silma, illustreeritakse piltide või žestidega ja vajadusel korratakse.

Lugemine

- ✓ Tunneb ära tuttavat sõnad, mida illustreerivad pildid, näiteks kiirtoidurestorani menüüs või tuttavate sõnadega pildiraamatus.
- ✓ Mõistab, mis sündmusele teda kirja, kaardi või e-kirjaga kutsutakse, mis päeval, ajal ja kohas sündmus toimub.
- ✓ Mõistab aegu ja kohti sõprade või kolleegide saadetud väga lihtsates teadetes ja tekstisõnumites (nt „Tagasi kell 4“ või „Koosolekuruumis“), kui neis ei ole lühendeid.
- ✓ Mõistab lihtsaid igapäevaseid silte, nt „Parkimine“, „Jaam“, „Söögituba“, „Suitsetamine keelatud“.
- ✓ Leiab infot kohtade, aegade ja hindade kohta plakatitelt, reklaamlehtedelt ja teadetest.
- ✓ Mõistab väga lühikesi lihtsaid juhiseid tuttava igapäevaolukorra kohta (nt „Parkimine keelatud“, „Toidu ja joogi kaasavõtmine keelatud“), eriti kui juhised on illustreeritud.
- ✓ Oskab tuletada sõna tähendust selle juures oleva pildi või sümboli abil.

Rääkimine

- ✓ Oskab kasutada lühikesi väljendeid enda kohta, anda lihtsat enesekohast infot (nt nimi, aadress, pereliikmed, rahvus).

- ✓ Oskab ennast kirjeldada (nt öelda nime ja vanust, nimetada pereliikmeid) lihtsate sõnade ja kinnistunud väljenditega, kui tal on aega ette valmistada.
- ✓ Oskab väljendada oma tundeid lihtsate omadussõnadega (nt õnnelik, väsinud) ja kehakeele abil.
- ✓ Oskab esemele osutades küsida, mis see on.
- ✓ Oskab küsida ja vastata küsimustele enda ja oma igapäevategevuste kohta, kasutades lühikesi kinnistunud väljendeid ja infot toetavaid žeste.
- ✓ Mõistab lihtsaid küsimusi enda kohta (nt nimi, vanus, aadress), kui küsimus esitatakse aeglaselt ja selgelt.
- ✓ Mõistab lihtsaid isikuandmeid (nt nimi, vanus, elukoht, päritolu), kui vestluskaaslased tutvustavad end aeglaselt ja selgelt, pöördudes otse tema poole, ning mõistab, kui temalt küsitakse sama infot, kuigi võib paluda küsimusi korrata.
- ✓ Mõistab tuttavaid sõnu ja tunneb ära põhiinfo (nt arvud, hinnad, kuu- ja nädalapäevad), kui räägitakse väga aeglaselt ja vajaduse korral öeldut korrates.
- ✓ Mõistab ja oskab kasutada elementaarseid juurdunud väljendeid, nt „jah“, „ei“, „vabandage“, „palun“, „tänan“, „tänan, ei“, „kahju“.
- ✓ Mõistab lihtsaid tervitusi.
- ✓ Oskab lihtsal viisil tervitada, öelda oma nime ja hüvasti jätta.
- ✓ Oskab sooritada lihtsamaid oste ja/või tellida toitu või jooki, kui saab asjale osutada või kasutada žeste.
- ✓ Oskab öelda oma nime ja küsida teistelt nende nime.
- ✓ Oskab kasutada ja mõistab lihtsaid arve igapäevavestluses.
- ✓ Oskab küsida ning öelda nädalapäeva, aega ja kuupäeva.
- ✓ Oskab küsida ja öelda sünnikuupäeva.
- ✓ Oskab küsida ja öelda telefoninumbrit.
- ✓ Oskab öelda oma vanust ja küsida teiste vanust.
- ✓ Oskab info saamiseks küsida väga lihtsaid küsimusi (nt „Mis see on?“) ja mõistab ühe- või kahe sõnalisi vastuseid.

Kirjutamine

- ✓ Oskab anda lihtsat isiklikku infot (nt nimi, aadress, rahvus) nt sõnaraamatu toel.
- ✓ Oskab sõnaraamatu abil lühikeste fraasidena plangil või sõnumis edasi anda põhiinfot (nt nimi, aadress, pereliikmed).

Lisa 2. Metoodiline materjal, kirjandus, üldinfo jms

Üldinfo

1. [Haridus- ja Teadusministeeriumi üldinfo: Ukrainast saabunud laps ja noor Eestis, sh korduma kippuvad küsimused](#)
2. [Ukrainast saabunud laste ja noorte haridustee jätkamine Eestis](#)
3. [Abimaterjalid Ukraina teema käsitlemiseks haridusasutustes](#)
4. [Uussisserändajate õppe korraldamise võimalused Eesti haridusvaldkonna ÕIGUSAKTIDES \(2018\)](#)
5. [Meie mitmekeelne ja -kultuuriline kool: hindamisjuhend koolipidajale ja koolijuhile](#)
6. [Mitmekeelne ja mitmekultuuriline kool: näiteid rahvusvahelistest praktikatest Euroopas](#)
7. [Uussisserändajate eesti keele õppe korraldus SA Innove aruannete põhjal. \(Annagreta Raudseping magistritöö, 2020\)](#)

Nõuanded keeleõppe korraldamiseks

8. [Nõuanded edukaks keeleõppeks](#)
9. [Eesti keele lisaõppe korraldamisest rändetaustaga õpilastele](#)
10. [Integratsiooni Sihtasutus: Kuidas alustada?](#)
11. [Intervjuu Tallinna Lilleküla gümnaasiumi direktori Anu Luurega \(YouTube\)](#)
12. [Muukeelne laps Eesti haridusasutuses: toetav keskkond ja selle loomine. Anu Luure ettekanne Harno veebiseminaril 9. märts 2022. a.](#)
13. [Muukeelne laps Eesti haridusasutuses: toetav keskkond ja selle loomine. Harno 9. märtsi 2022. a veebiseminaril salvestus.](#)
14. [Rändelaps klassis: tööplaani koostamine ja individuaalne õppekava. Külli Kuri \(YouTube\)](#)
15. [Integratsiooni Sihtasutus: Hea tava täiskasvanutele eesti keele õpetamisel \(Riigikeele nõukoja heaks kiidetud hea tava sobib ka laste keeleõppe läbiviimiseks\)](#)

Keeleõppe juhised, nõuanded, materjalid ja kogemuslood

16. [Eesti keele kui teise keele infokogu](#) (Õppematerjalide koondülevaade. Infokogu sisaldab andmeid eesti keele kui teise keele valdkonnaga seonduvate materjalide kohta 2020. a novembri seisuga.)
17. [Haridus- ja Noorteameti koondinfo: Muu kodukeelega laps](#)
18. [Haridus- ja Noorteameti materjalid koolidele ja õpetajatele](#)
19. [Haridus- ja Noorteameti materjalid lasteaedadele ja õpetajatele](#)
20. [Haridus- ja Noorteamet: lõimitud aine ja keeleõpe \(LAK-õpe\) ja keelekümbelus](#)

Toetav metoodiline kirjandus

21. [Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes](#) (lk 132–150 Mitmekultuuriline klass)
22. [Õppimine ja õpetamine kolmandas kooliastmes. Üldpädevused ja nende arendamine](#)
23. [Õppimine ja õpetamine mitmekultuurilises õpikeskkonnas: keelekümbelusprogrammi näitel](#)
24. [Lõimitud aine- ja keeleõpe](#)
25. [LAK-õpet toetavad metoodilised võtted õpetajale](#)
26. [LAK-õppesõpetajale](#)
27. [Mitmekeelsus, esimese ja teise keele omandamine. Peamistest teooriatest, uuringutulemustest ja õpetamismeetoditest](#)
28. [Õppekeelest erineva emakeelega õpilane koolis](#)

29. [Eesti keele kui teise keele tundide ja eestikeelsete ainetundide õppemetoodika üldhariduskoolis. Detsember 2018](#)

Toetav õppematerjal

30. [Keeleõppematerjalid | Haridus- ja Teadusministeerium \(hm.ee\)](#)
31. e-koolikott, märksõnaga "keelekümblus": [E-koolikott](#)
32. e-õpik, "Tere, ...!" sari 1. kooliastmele: [Eõpik | Mauruse e-õppematerjalid \(xn--epik-0qa.ee\)](#)
33. Õppefilmid keelekümblustundidest lasteaias ja põhikoolis: [LAK-õpe – YouTube](#)
34. [Eesti keele kui teise keele õppematerjalide koostamise ja hindamise juhend](#)
35. [Meie mitmekultuuriline lasteaed](#)
36. [Mitmekeelses klassis keelearengu planeerimist ja jälgimist toetavad materjalid](#) (noor algaja keeleõppija)
37. [Õppekeelest erineva kodukeelega õpilane. Keelelise arengu toetamise kava](#) (noor algaja keeleõppija)
38. [Õpetaja loob ja jagab](#) (digiõppevara ja digimängude loomise võimalusi)
39. [Mängime eesti keeles!](#) (metoodiline juhend)

Lasteaiale ja esimesele kooliastmele

40. [Lugemistekstid ja kõnearenduslikud harjutused algklassidele](#)
41. [Rääkimine hõbe, kuulamine kuld](#) (eesti keele kui teise keele õppematerjal kuulamise arendamiseks)
42. [MUDILA – laulud, mängud ja multikad](#)
43. [Muki mängud](#) (lihtsad mängulised ülesanded tähtede ja arvudega 6–9-aastastele)
44. [Keelemängud lasteaiale](#) (valik keeleõppe mängu)
45. [Pagulasabi: Käsiraamat, õpevideod, noorte tegevused](#)
46. ["Avatud alguse" käsiraamat ja 8 õppevideot](#) rändetaustaga laste vastuvõtmisest lasteaeda.

Teisele ja kolmandale kooliastmele

47. [Eesti keele õppematerjal ukrainlastele](#) (õppematerjal on loodud pigem täiskasvanutele, kuid seda võiks kasutada ka III kooliastme vanematele õpilastele)
48. [Põhikooli ainetundide sõnavara](#)

Kaasav haridus

49. [Käsiraamat: Mitmekeelne erivajadusega õpilane koolis](#)
50. [Kaasav haridus | Haridus- ja noorteamet \(harno.ee\)](#)

Keelekeskkonnad

51. Meediakanalid abiks:

- [Lastekraan | ERR](#) (lastesaated, multifilmid jms)
- [Lastekas \(tv3.ee\)](#)
- [ERRi videoklipid](#) (YouTube)
- [Jänku Jussi](#) multifilmid (Lastekas)
- [Sesame Street](#) (YouTube'is ingliskeelsed multifilmid, millest saab inspiratsiooni lihtsa ja lapsepärase keeleõppe läbiviimiseks)

52. [Rändelapsed klassis: tööplaani koostamine ja individuaalne õppekava. Külli Kuri](#) (YouTube)
53. [Eesti keele klubi käsiraamat](#) (keeleklubi metoodiline juhend)
54. [Keelekohvik – vaba suhtlus vabas õhkkonnas](#) (metoodiline juhend ja keelekohvikukavad)
55. [Keeleõpetaja laagriraaamat](#) (käsiraamat eesti keele õpetajale)

Veebipõhised keeleõpet toetavad keskkonnad

56. [Keeleõppematerjalid](#)
57. [Eesti Keele Instituudi keelekogud ja sõnaraamatud, sh ukraina keelega seotud artiklid](#)
58. [EKI keeleõppevahendid](#)
59. [Sõnaveeb: Õpetaja tööriistad](#)
60. [Sõnaveeb: Õpime eesti keelt](#)
61. [Sõnaveeb: Keelemängud](#)
62. [Filosoofi kodulehekül](#)
63. [LearningApps.org - interaktiivsed, multimeediaga õppe moodulid](#)
64. [Rahvused Eestis. Ukrainlased](#)

Iseseisvaks õppimiseks ja teadmiste kontrollimiseks

65. [Alpa kids](#) (kultuuripõhiseid digiõppemänge 2-8aastastele lastele eesti keeles)
66. [Alpa keskkond ukraina keeles](#)
67. [Digitaip](#) (Tallinna 32. Keskkooli multimeedia õppematerjalid)
68. [OAHPA! Õpi eesti keelt!](#) (keeleõpe edasijõudnutele)
69. [Eesti keele tasemetestid \(meis.ee\)](#)
70. [KEELEKLIKK](#) (internetipõhine eesti keele kursus algajatele (tasemel 0-A2))
71. [Juhend iseseisvaks keeleõppeks. Õpioskused ja keelekeskkond.](#)
72. [Eesti keele iseseisvalt õppimine](#) (nõuandeid ja keeleõppe keskkondi)

Kasulikud trükitud materjalid

73. [Keeleõppealane kirjandus rändetaustaga õpilaste eesti keele õppe läbiviimiseks](#)
74. [Kuula ja tee](#)
75. [Keeleõpe igapäevastes toimingutes. Õppefilm lasteaija õpetajatele.](#)
76. [Mängime ja keel saab selgeks!](#) (Keeleõppemängude kogumik 150 mänguga. Abiks 1.–9. klassi õpilaste õpetamisel, eesmärgiga arendada eesti keele oskust 0–A2 tasemel. Raamatukauplustes saadaval trükisena.)
77. [Pildist saavad sõnad. Eesti keele õpet toetavate kõnearenduspiltide kogumik.](#)
78. [Digiõpik eelkoolile. Eesti keel teise keelena. 1. osa](#)
79. [Digiõpik eelkoolile. Eesti keel teise keelena. 2. osa](#)